

Εἰς τὴν στιγμήν τοῦ γάμου ἐδημιουργεῖσαν ὄντα. Τώρα... ἓνα πρὸς ἓνα ὅαν πουλάκια ἄγρια, τὰ ἐλθόντων, τὰ ἀποχωρίζονται.

Καὶ αἱ σκιαὶ τῶν πτόων, ποῦ δὲν ἐπὶ γυμνῶθησαν, οἱ σκελετοὶ τῶν ἐλπίδων, ποῦ ἐματωθήσαν, τὰ ἀποκοιμῖδια τῶν πτερόν, ποῦ ἐσκορπίσθησαν ἀπὸ τὰ ὄρια τὰ μαθημένα γύρω εἰς τὰ νυκτερικά προσκέφαλα γενοῦν τὴν δύναμιν ἐκείνην, ποῦ ὠθεῖ τὸ κύμα τὴν δύμιν ποῦ ἐνὶ πνίγει στεναγμοῦ, κυρτῶναι ὁμοπλάτῃ, ἀποχρωματίζει τὰ χρυσὰ μαλλιά καὶ ὀνιδιώνει τὰ σιλπὰ καὶ ὑπερήφανα μέτωπα: τὴν ἀπογοήτευσιν.

Μάτην ἡ καλωσύνη ἀγωνίζεται νὰ πλημμυρίσῃ καὶ νὰ καταλάβῃ ὅλην τὴν ὑπάρξιν, νὰ κλείσῃ τὰ κενά, ποῦ ἐδημιούργησαν τὰ χαμένα ὄνειρα, νὰ τοῦ ἀποπληρώσῃ διὰ τὴν ἀπογοήτευσιν, ποῦ ὑπεσιῆλθε σιγανὰ εἰς τὴν νεκρῶσιν τῶν στέγην, — ὅαν τὸν λευκὸν ἄφρον, ποῦ μάτην κουρελιάζεται γὰρ νὰ ἐξαγνίσῃ, νὰ στολίσῃ διαρκέστερα τοῦ ἀσπάτου κύματος τὴν κορυφήν.

Κι' ὅταν τὸ δειλινὸν χαθῇ ὁ θερμὸς ἥλιος καὶ ἀπλώ-

σὺν τὸν ὀρίζοντα τὰ σκιερὰ πτεροῦντα τῶν τὰ νέφη καὶ χάσῃ κάθε φωτεινὸν στολίδι τοῦ τοῦ κυματῶν καὶ ἄχαρο καὶ μελανιασμένο ἀρχίσῃ νὰ ξεσπάσῃ στὴν ἀκρογυαλίαν ὑπόκωφα ἢ νὰ ξεψυχᾷ παραπνοήσια γὰρ νὰ δώσῃ θέσιν εἰς τὰ ἄλλα ποῦ ἀκολουθοῦν, νομίζω πῶς ἀκούω ἓνα κράμα ἀπὸ κλάψε παιδικῆς καὶ δάκρυα παρθενικῆς ἀγάπης πεθαμμένης, ποῦ σφιχτοδένονται γὰρ νὰ ἀρθρώσουν ἐνωμένα τὸ: Θεέ μου! ἵνα τί, μάς ἐγκατέλειπες;

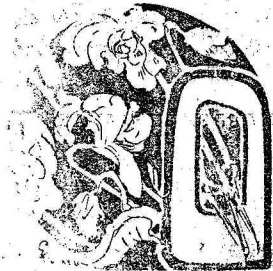
Τί θ' ἀπογίνουσι τοῦ παιδιοῦ τὰ δάκρυα, τὰ δάκρυα τῆς νύμφης; καὶ τὰ δάκρυα τοῦ γέροντος;

Τί θ' ἀπομείνῃ ἀπὸ τοῦ; χαμένου, πόνους; ἀπ' τὰ ὄνειρα ποῦ ἀπέθαναν παρθενικά, ἀπραγματοποιήτα; ἀπ' τὰς ἐλπίδας; ποῦ ἀπερρώφησαν τὴν νεότητην μαζ' ἀκαρπία καὶ ἀνώφελά;

Ἡ φάνη πάντα θά ὑπενθυμίσῃ ἓνα Γολγοθᾶν. Καὶ Χριστὸς, τὸν ἄνθρωπον βρέφο, ποῦ γεννιέται χοιρσμένο; μόνον μὲ τὴν δύναμιν νὰ ὑποφέρῃ...

ΣΙΒΥΛΛΑ

ΠΕΡΙΕΡΓΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ

Γερμανὸς συγγραφεὺς Φρίτς Μῶτνερ, ἀφίερωσε τὰ κλυότερα ἔτη τῆς ζωῆς τοῦ εἰς τὴν συγγραφὴν ἑνὸς τριτόμου ἔργου—ἐπτακύβητι σε-

λίδης κάθε τόμος—μὲ τὸ ὅποιον προσπαθεῖ ν' ἀποδείξῃ τὴν ματαιότητα τοῦ λόγου καὶ τὴν ἀδυναμίαν τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὸ νὰ συγκοινωνήσῃ μὲ τὸν πλησίον του διὰ τοῦ μέσου τούτου τῆς ἐκφράσεως. Ἡ ἐπιβολὴ τοῦ ἔργου εἶναι τῶν πρῶτον πρωτοφανὲς καὶ ἡ σημασία του πολὺ ἀπχρηστοτετικὴ δι' ὅλον τὸν κόσμον, ὁ ὁποῖος ἐξῆλθεν ἕως τώρα, ἐπολέμησεν, ἠγωνίσθη, ἐφιλοσόφησεν, ἐπλάσεν τὴν εὐτυχίαν ἢ τὴν δυστυχίαν του μέσῃ εἰς μίαν ἀτμοσφαιρὴν, ἢ ὁποία ἀποδεικνύεται τῶν ψεύτικη, ὅπως ἡ ἀτμοσφαιρὴ τῶν λόγων. Δι' ἡμᾶς τοὺς Ἕλληνας ἰδίως τὸ βιβλίον αὐτὸ ἀποκτᾷ ἰδιαιτέραν καὶ ἀνυπολόγιστον σημασίαν, ὅσον δὲ ὅτι μεγάλην ὑπηρεσίαν θὰ προσφέρῃ εἰς τὸ ἔθνος τοῦ ἐκείνου ποῦ θὰ σπεύσῃ νὰ τὸ μεταφράσῃ.

Μὴ στοριογράφος μὲ τάλαντον, ἀναμειγμένος ζωῆς μὲ τὸν φιλολογικὸν καὶ δημοσιογραφικὸν κόσμον τοῦ Βερολίνου, ἐπὶ τριάντα ἔτη, ἀπεσύρθη ἀπὸ τὸν μάταιον θόρυβον τῶν πολέων, διὰ νὰ ἐπιδοθῇ εἰς τὸ ἔργον αὐτό, τὸ ὅποιον ἐθεώρησεν ὡς κυρίαν ἀποστολὴν τῆς ζωῆς τοῦ. Ἀφοῦ ἐξῆλθεν ἐννέα ἔτη εἰς τὸ Φριδλὺργον, ἐώρτασε πρὸ ὀλίγου τὴν ἐξηκοστὴν ἐπέτειον τῆς γεννήσεώς του (22 Νοεμβρίου) εἰς τὸ ἐρημητήριον

τοῦ, παρὰ τὴν λίμνην Κονστανς, ὅπου ἔχει ἐγκαθιδρυθεῖ πρὸ ὀλίγου καὶ ὅπου σκεπτεται νὰ τελειώσῃ τὰς ἡμέρας τοῦ. Αἱ «συμβολαὶ εἰς τὴν κριτικὴν τοῦ λόγου», ἡ τέταρτος τοῦ αὐτοῦ ἔργου, συνεπληρώθη ἤδη πρὸ τριῶν ἐτῶν. Ἄλλ' ὁ Μῶτνερ δὲν ἠρέσθη εἰς αὐτὴν μόνον τὴν κήρυξιν τοῦ πολέμου κατὰ τοῦ «φειτικισμοῦ τῶν λέξεων». Δὲν τοῦ ἐφθανε νὰ ὑποδείξῃ μόνον τὰ πρῶτα μέρη τοῦ ἐχθροῦ. Ἠθέλησε νὰ τὸν νικήσῃ κατὰ κοίτης. Δὲν εὗρεκε λοιπὸν καταλλήλοτερον μέσον, διὰ νὰ ποδείξῃ τὴν μηδενικότητα τοῦ λόγου, ἀπὸ τὴν ἀναλύσιν τῶν λέξεων. Μὴ λεπτομερὲς κριτικὴ ἐπηκολούθησε τὴν γενικὴν κριτικὴν.

Ὁ Μῶτνερ τὰ ἔβαλε μὲ τοὺς φιλοσοφικοὺς ὅρους. Πέρνει ἓνα-ἓνα ὅλους τοὺς στερεοτύπους ὅρους, οἱ ὅποιοι ἐχρησίμευσαν ἕως τώρα εἰς τὴν ἐκφράσιν τῶν ἰδεῶν, καὶ καταδεικνύων πῶς ἐκ περιτροπῆς ἐχρησιμοποιήθη καθένας ἀπ' αὐτοὺς διὰ νὰ ἐκφράσῃ τὰ διαφορώτερα τῶν πραγμάτων, θέτει τὸν δάκτυλον εἰς τὸν τύπον τῶν ἡλῶν, εἰς τὴν ματαιότητα δηλαδὴ κάθε λεκτικῆς ἐκφράσεως. Εἰς τὴν ἐργασίαν τοῦ αὐτοῦ προσέδωκε τὸν ἀπλοῦν καὶ λογικὸν τύπον λεξικοῦ. Εἰς τὸ «φιλοσοφικόν» αὐτὸ «λεξικόν»—εἶναι ὁ τίτλος τοῦ βιβλίου—ἔλαι αἱ ἐννοιαὶ ἐξετάζονται διαδοχικῶς. Ἡ ἱστορία τῶν καὶ ἡ μεταβλητότης τῶν φέρεται εἰς τὸ καθυρτώτερον φῶς. Ὁ συγγραφεὺς κατορθώνει τοιοῦτοτρόπως νὰ μᾶς δώσῃ μίαν κριτικὴν ὅλων τῶν τρόπων τῆς ἐκφράσεως. Καὶ ἐπειδὴ εἰς τὴν ἐμπνεύσειν τοῦ σκοποῦ τοῦ αὐτοῦ διαθέτει μίαν ἰδιοσυγκρασίαν, πολὺ προσωπικὴν—ἰδιοσυγκρασίαν καλλιτέχνου—τὸ ἔργον του, μὲ ὅλον τὸν αὐστηρὸν ἐπιστημονικὸν του χαρακτῆρα, παρουσιάζει ἰσχυρὰν πρωτοτυπίαν.

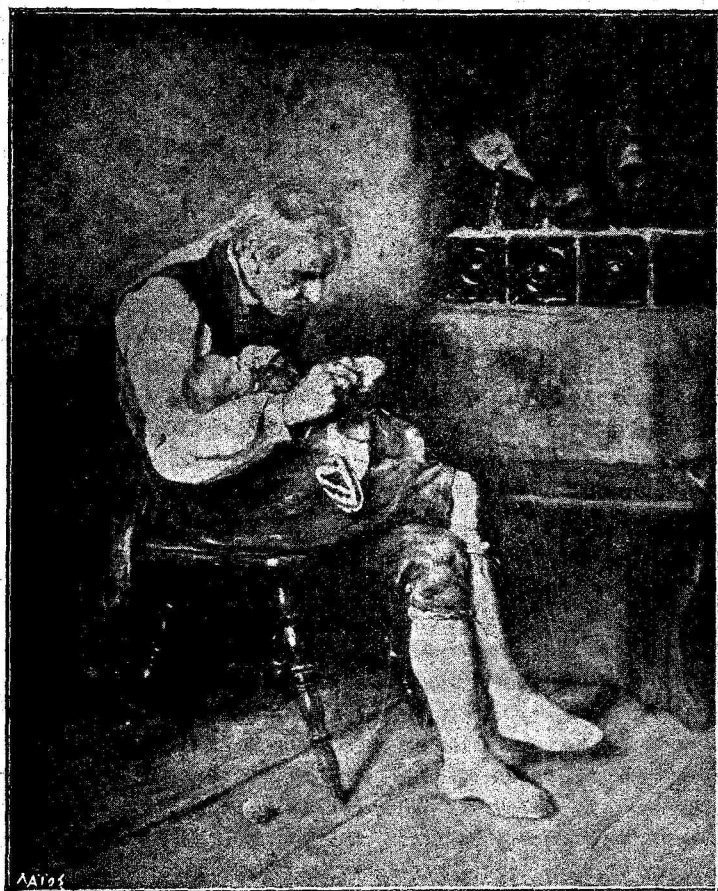
Ἡ ἐξέλιξις μιᾶς φιλοσοφικῆς ἰδέας ἀπὸ τοῦ

ένος λαοῦ εἰς τὸν ἄλλον, ἢ μετάφρασις ἐνὸς ὅρου ἀπὸ γλώσσης εἰς γλώσσαν, ἀλλοιῶναι συχνότατα, ὅπως παρατηρεῖ ὁ Μῶτνερ, τὸν χαρακτηῖρα τοῦ ὅρου αὐτοῦ, ἀποτελεσμα δὲ τούτου εἶνε, ὅτι συνήθως ἓνας μεγάλος φιλόσοφος ὑποστηρίζει πρᾶγματα ἐκ διαμέτρου ἀντίθετα, καθε φορὰν ποῦ τὸν ἀναγκάσωμεν νὰ ὁμιλήσῃ Ἀγγλιστί, Γαλλιστί ἢ Γερμανιστί. Εἶνε πασίγνωστον τὸ ἀνέκδοτον τοῦ φιλοσόφου ἐκείνου, ὁ ὁποῖος ἔλεγεν ὅτι δὲν ἐνόησε κατὰ βάθος τὸ ἰδίον του ἔργον, παρὰ ὅταν τὸ ἐδιάβασεν εἰς Γαλλικὴν μετάφρασιν.

Τὸ πρῶτον τεῦχος τοῦ πρωτοτυποτάτου αὐτοῦ λεξικοῦ ἐξεδόθη πρὸ ὀλίγου. Περιλαμβάνει δὲ ἀναπτύξεις, γεμάτας σκεπτικισμὸν, τῶν ὄρων: «ἐκ τῶν προτέρων, ἀφαίσεις, ἀντίληψις, συνειρμὸς ἰδεῶν κτλ.». Ὅταν συμπληρωθῶν καὶ τὰ δώδεκα τεύχη τοῦ «Φιλοσοφικοῦ Λεξικοῦ» τοῦ Μῶτνερ, ὅλη ἡ φιλοσοφία τῶν αἰώνων θὰ ἔχῃ ἀναθεωρηθῇ ἐκεῖ μέσα, ὅχι βέβαια χωρὶς κάποιαν εἰρωνείαν. Ἡ σάτυρα, ἔλεγεν εἰς ἓνα παλαιὸν του ἔργον ὁ Μῶτνερ, εἶναι ὁ ἔρως τῆς ἀνθρωπότητος, μεταβληθεὶς εἰς πικρίαν. Ὁ ἔρως τῆς φιλοσοφίας μεταβληθεὶς εἰς πικρίαν καὶ αὐτός, ἐγέννησε τὴν φιλοσοφικὴν σάτυρον, γραμμένην ἀπὸ ἓνα φιλόσοφον.

Ὁ Μῶτνερ ὑψώνων τὴν σημαίαν ἐνὸς πρωτοφανοῦς πολέμου κατὰ τοῦ λόγου, δὲ ἔχει ἴσως ἀπολύτως ἄδικον. Αἱ λέξεις ἐτυράννησαν καὶ τυραννοῦν τὴν ἀνθρωπότητα, ὡς οἱ σκληρότεροι τυράννοι. Χωρὶς τὸν λόγον οἱ ἄνθρωποι θὰ ἐζούσαν ἴσως εὐτυχέστεροι, διότι θὰ ἐζούσαν χωρὶς παρεξηγήσεις. Καὶ ὅλη ἡ ἱστορία τοῦ λόγου δὲν εἶνε παρὰ μίαν ἱστορίαν παρεξηγήσεων. Τόσοι αἰῶνες ἐπέρασαν, τόσα βιβλία ἐγράφησαν, τόση ρητορικὴ ἐσπατάληθη καὶ οἱ ἄνθρωποι δὲν κατώρθωσαν ἀκόμη νὰ συνεννοηθοῦν διὰ τὰ ἀπλούστερα τῶν πραγμάτων, ἀκόμη καὶ δι' ἐκεῖνα, διὰ τὰ ὁποῖα τὰ ζῶα συνεννοοῦνται μὲ μίαν κίνησιν ἢ μὲ μίαν ἀναρθρον κραυγὴν. Ἀλλὰ τί ζητεῖ, θὰ μ' ἐρωτήσῃ κανεὶς, ὁ παράδοξος αὐτός κύριος; Νὰ καταργήσωμεν τὸν λόγον καὶ νὰ ζήσωμεν βωβοὶ εἰς τὸ μέλλον; Ὁχι βέβαια. Αὐτὸ θὰ ἦτο πολὺ δύσκολον. Εἰμποροῦμεν ὅμως νὰ ἐλαττώσωμεν τὴν σημασίαν, ποῦ ἀποδίδομεν εἰς τὰς λέξεις, καὶ νὰ προσέχωμεν περισσύτερον εἰς τὰ πρᾶγματα. Ὁ λόγος εἶνε πυκνὸς πέπλος ποῦ μεσολαβεῖ μετὰ τῆς ψυχῆς μας καὶ τῆς πραγματικότητος. Ἄς τὸν ξεσχίσωμεν, διὰ νὰ βλέπωμεν καθαρώτερα. Ὁ Μῶτνερ δὲν κατέληξεν εἰς τὸ συμπέρασμα αὐτό, ὑποθέτω ὅμως ὅτι αὐτὸ εἶνε τὸ συμπέρασμα του.

ΠΑΥΛΟΣ ΝΙΡΒΑΝΑΣ

Ν. Γύζν.

Πάππος καὶ ἔγγονος.